

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” สอนภาษาไทยโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” (F.S.C. Teaching Process) ขึ้นใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และเพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการเขียนที่เรียนด้วยกระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เรียนเท่ากับกลุ่มตัวอย่างที่เรียนอ่อน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนหางดง - รัษฎารัฐอุปถัมภ์ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2544 โดยใช้นักเรียน ม.3/1 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนของนักเรียนเก่ง และใช้ นักเรียนห้อง ม.3/6 จำนวน 22 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแทนของนักเรียนอ่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ประเภท คือ

1. แผนการสอนภาษาไทย 306 เรื่อง ทักษะการเขียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 ข้อ คือ

จุดประสงค์ที่ 4 นักเรียนสามารถเขียนเล่าประสบการณ์ของตนเอง เล่าเรื่องจากที่ได้ฟังผู้อื่นเล่า หรือจากการอ่านได้ถูกต้องและมีเหตุผล

จุดประสงค์ที่ 12 นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น ได้ถูกต้องและมีเหตุผล

จุดประสงค์ที่ 14 นักเรียนสามารถเขียนประกาศและคำเชิญชวนได้

จุดประสงค์ที่ 15 นักเรียนสามารถเขียนเรียงความได้

จุดประสงค์ที่ 18 นักเรียนสามารถเขียนจดหมายเปิดผนึกผ่านสื่อมวลชนได้

แผนการสอนมีทั้งหมด 7 แผน ใช้เวลาสอน 14 คาบเรียน คาบละ 50 นาที ดังปรากฏในภาคผนวกแล้ว

2. แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการเขียนวิชาภาษาไทย 306 ซึ่งเป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนของกระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” วิชาภาษาไทย 306 : กรณีศึกษาทักษะการเขียน มีจำนวน 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ (ปลายเปิด)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้ :-

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการเขียนวิชาภาษาไทย 306 ไปทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม แล้วตรวจให้คะแนนเก็บใช้เป็นคะแนนสอบก่อนเรียน (Pre – test)

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยแผนการสอนภาษาไทย 306 เรื่องทักษะการเขียน ใช้เวลาสอน 14 คาบ โดยสอนกลุ่มทดลองที่ 1 ทุกวันจันทร์ เวลา 12.30 – 14.30 น. และสอนกลุ่มทดลองที่ 2 ทุกวันพุธ เวลา 12.30 – 14.30 น. ของภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544

3. เมื่อสอนครบตามแผนการสอน แล้วผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนของกระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” วิชาภาษาไทย 306 : กรณีศึกษาทักษะการเขียน ไปถามนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

4. ทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาภาษาไทย 306 เรื่องทักษะการเขียน แล้วตรวจให้คะแนนเพื่อใช้เป็นคะแนนสอบหลังเรียน (Post – test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนของกระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” วิชาภาษาไทย 306 : กรณีศึกษาทักษะการเขียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ไปวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS WINDOWS เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น

2. นำคะแนนสอบก่อนเรียนกับสอบหลังเรียนของทั้ง 2 กลุ่ม มาคำนวณเพื่อตอบจุดประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ข้อ ดังนี้ :-

2.1 ใช้ Paired Sample T – test ทดสอบค่าดี.ประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อใช้เปรียบเทียบผลการเรียนของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเรียนของแต่ละกลุ่มตัวอย่างว่าแตกต่างกันหรือไม่

2.2 ใช้ T – test ทดสอบความแตกต่างของผลการเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 ใช้ค่าจากตารางสถิติพื้นฐานคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (C.V.) และค่า Effect size

สรุปผลการวิจัย

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลแล้วปรากฏผลการวิจัยดังนี้ :-

1. ความสามารถทางทักษะการเขียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองที่ 1 มีความสามารถทางทักษะการเขียนสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 แสดงว่ากลุ่มทดลองที่ 2 เรียนอ่อนกว่ากลุ่มทดลองที่ 1 จริง

2. ความสามารถทางทักษะการเขียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 หลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองที่ 1 มีความสามารถทางทักษะการเขียนสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2

3. ความสามารถทางทักษะการเขียนก่อนเรียนกับหลังเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ทักษะการเขียนที่เรียนด้วยกระบวนการ “สร้างอนาคตร่วมกัน” ของกลุ่มทดลองที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ความสามารถทางทักษะการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. ความสามารถทางทักษะการเขียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ความสามารถทางทักษะการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

5. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีค่าช่วงของการพัฒนาความสามารถทางการเขียนเป็น 4.34 แสดงว่ากลุ่มทดลองที่ 1 พัฒนาทักษะการเขียนไปได้ 4.34 เท่า และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าช่วงของการพัฒนาความสามารถทางการเขียนเป็น 5.48 แสดงว่ากลุ่มทดลองที่ 2 พัฒนาทักษะการเขียนไปได้ถึง 5.48 เท่า อาจสรุปได้ว่ากลุ่มทดลองที่ 2 พัฒนาทักษะการเขียนได้มากกว่ากลุ่มทดลองที่ 1 หรือกลุ่มนักเรียนที่เรียนอ่อนมีความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนทักษะการเขียนมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียนเก่ง

6. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ซึ่งเป็นนักเรียนเรียนเก่ง มีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนของกระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” ว่า กิจกรรมที่ชอบมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ การค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยเทคนิคต้นไม้ รองลงมาเป็นกิจกรรมการคาดหวัง رأลীগอดี ปัญหาของผู้เรียน แผ่นที่ความคิด สร้างวิสัยทัศน์ และละครคน ตามลำดับ

7. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ซึ่งเป็นนักเรียนเรียนอ่อน มีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนของกระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” ว่า กิจกรรมที่ชอบมากที่สุด คือ กิจกรรมการคาดหวัง และกิจกรรมแผ่นที่ความคิด รองลงมาเป็นกิจกรรม رأลীগอดี ปัญหาของผู้เรียน สร้างวิสัยทัศน์ เทคนิคต้นไม้ และกิจกรรมละครคน ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าความสามารถด้านทักษะการเขียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 สูงกว่า กลุ่มทดลองที่ 2 และความสามารถด้านทักษะการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งสองกลุ่มนั้น แสดงให้เห็นว่า กระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” กรณีศึกษาทักษะการเขียนในรายวิชาภาษาไทย 306 มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาทักษะการเขียนให้นักเรียนได้ทั้งนักเรียนเรียนเก่งและนักเรียนเรียนอ่อน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ตรงกับ สนิท สัตโยภาส (2543) ที่ใจกระบวนการสอนนี้สอนนิสิตวารรณคดีแบบฉบับให้แก่นักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นวิชาเอก ในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่งแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีผลการวิจัยออกมาว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 14 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดังกล่าวอยู่ในระดับดีมาก (ระดับ 5) จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 อยู่ในระดับดี (ระดับ 4) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 และ สนิท สัตโยภาส (2544) ยังได้นำกระบวนการสอนสร้างอนาคตร่วมกันนี้ไปทดลองกับนักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มวิจัยและสถิติ ของสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ในรายวิชา “การอ่านการเขียนที่มีประสิทธิภาพ” ผลปรากฏว่าจากนักศึกษาจำนวนทั้งหมด 24 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีมาก (ผ่านเยี่ยม) จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12.41 อยู่ในระดับดี (ผ่าน) จำนวน

21 คน คิดเป็นร้อยละ 87.59 ขณะเดียวกัน สนธิ สัตโยภาส (2544) ยังได้นำกระบวนการสอนนี้ไปทดลองสอนนักศึกษาระดับปริญญาตรี หมู่เรียน ท. 43.ศ4.PS1. ซึ่งเป็นนักศึกษาเอกภาษาไทย สาขาศิลปศาสตร์ ภาคขยายโอกาส ของสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ในรายวิชา “การฟังการพูดเพื่อผลสัมฤทธิ์” ผลปรากฏว่า จากจำนวนนักศึกษา 32 คน นั้น มีนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีมาก (เกรด A) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ระดับดี (เกรด B+ และ B) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 และระดับพอใช้ (เกรด C+) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25

ผลการวิจัยทั้งหมดข้างต้นข้อมยืนยันได้ว่า “กระบวนการสร้างอนาคตร่วมกัน” เป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้จริง และพัฒนาได้ทั้งผู้เรียนที่เรียนอ่อน และผู้เรียนที่เรียนเก่ง

2. ผลการวิจัยครั้งนี้ส่งผลให้วงการศึกษไทยมีกระบวนการสอนเพิ่มขึ้นอีก 1 กระบวนการ คือ “กระบวนการสอนสร้างอนาคตร่วมกัน” (F.S.C Teaching Process) ซึ่งเหมือนกับผลงานวิจัยของนางเนตร ธรรมบวร (2542) ที่ได้ “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” งานวิจัยของสมคิด จันทร์ฉาย (2544) ที่มีผลให้ได้ “รูปแบบการสอนภาษาไทยแบบเสริมสร้างสะสมประสบการณ์ภาษาและชุดปฏิบัติการสอน” ที่มีประสิทธิภาพไว้ใช้ในวงการศึกษไทยตามลำดับ

3. จากผลการวิจัยที่วากลุ่มทดลองที่ 1 พัฒนาทักษะการเขียนได้ 4.34 เท่า ในขณะที่กลุ่มทดลองที่ 2 พัฒนาทักษะการเขียนไปได้ถึง 5.48 เท่า นั้น อาจมองได้สองมุมมองคือ มุมมองที่หนึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” นี้พัฒนาทักษะการเขียนให้นักเรียนที่เรียนอ่อนได้คึกว่านักเรียนที่เรียนเก่ง ส่วนมุมมองที่สอง อาจมองในแง่ที่ว่ากระบวนการสอนนี้สามารถพัฒนาทักษะการเขียนให้นักเรียนทุกสถานภาพอย่างเท่าเทียมกัน แต่การที่นักเรียนกลุ่มเก่งพัฒนาได้น้อยกว่านักเรียนกลุ่มอ่อนเป็นเพราะนักเรียนกลุ่มเก่งมีทักษะการเขียนเป็นพื้นเดิมอยู่มากกว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียนอ่อนนั่นเอง

4. จากการนำเสนอผลในตารางที่ 2 ในบทที่ 4

สองกลุ่มมีระดับความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนของกระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” อยู่ในระดับชอบ เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายกิจกรรมก็พบว่า นักเรียนที่เรียนเก่งชอบกิจกรรม “การค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยเทคนิคต้นไม้” มากที่สุด ส่วนที่ชอบรองลงมามีหลายกิจกรรม คือ การคาดหวัง รำลึกอดีต ปัญหาของผู้เรียน แผนที่ความคิด สร้างวิสัยทัศน์ และละครคน ในขณะที่นักเรียนที่เรียนอ่อน ชอบ “กิจกรรมการคาดหวัง” และ “แผนที่ความคิด”

มากที่สุด รองลงมาเป็น รำลึกอดีต ปัญหาของผู้เรียน สร้างวิสัยทัศน์ ค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยเทคนิค ต้นไม้ และ กิจกรรมละครคน

เมื่อพิจารณากิจกรรมที่นักเรียนชอบมากที่สุดแล้วจะเห็นว่านักเรียนวัยรุ่นจะชอบความมีเหตุมีผล ชอบใช้ความคิด ชอบคิดวิเคราะห์ด้วยตนเองมากที่สุด จึงน่าจะเชื่อว่าเยาวชนยุคใหม่เริ่มรู้จักวิธีคิดอันเป็นทักษะชีวิตขั้นพื้นฐานคิดด้วยตัวเองไปจนพัฒนาเป็นบุคคลที่คิดรอบคอบ มีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในอนาคตได้อย่างแน่นอน

อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นขั้นตอนการสอนล้วนเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนชอบและเรียนได้อย่างมีความสุข นับเป็นกระบวนการสอนที่ตอบสนองปรัชญาของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีลักษณะเป็นคน “เก่ง ดี และมีความสุข” ได้เป็นอย่างดี

5. ผลการวิจัยที่แสดงในตารางที่ 3 และตารางที่ 4 ของบทที่ 4 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มได้ปฏิบัติตามแผนการฝึกทักษะการเขียนที่ร่วมกันวางแผนไว้แล้วได้ผลดีทุกคน แสดงว่ากิจกรรมต่าง ๆ ของกระบวนการสอนสร้างอนาคตร่วมกันมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาทักษะการเขียนให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างไว้ร้อยละ 100 ซึ่งตรงกับผลงานวิจัยของ สนิท สัตโยภาส (2543) ที่ “นักศึกษายังได้นำวิสัยทัศน์นักอ่านวรรณคดีไทยที่ช่วยกันวางแผนไว้ไปปฏิบัติตามทุกคนและเมื่อใช้แล้วได้ผลดีทุกคน และ สนิท สัตโยภาส (2544) ได้ผลการวิจัยคล้ายกันอีกว่า “นักศึกษาได้นำวิสัยทัศน์ในการเรียนการอ่านการเขียนภาษาไทยที่ช่วยกันวางแผนไว้ไปปฏิบัติแล้วได้ผลดีทุกคน” เช่นกัน และ สนิท สัตโยภาส (2544) ยังได้ผลการวิจัยออกมาอีกว่า “นักศึกษากลุ่มประชากรได้นำวิสัยทัศน์ที่ร่วมกันวางแผนไว้ไปฝึกทักษะการฟังและการพูดไปปฏิบัติทุกคน และได้ผลดีทุกคนด้วย

อาจสรุปได้ว่ากระบวนการสอนสร้างอนาคตร่วมกันที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นกระบวนการสอนที่สามารถพัฒนาได้ทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

6. จากตารางที่ 6 ในบทที่ 4 ที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาว่านักเรียนกลุ่มเก่งชอบกิจกรรมเสริมทักษะที่เป็น “เกม” มากที่สุด รองลงมาเป็นนิทาน และการลงมือปฏิบัติจริงตามลำดับ ในขณะที่นักเรียนกลุ่มอ่อนชอบกิจกรรมระดับสมองมากที่สุด รองลงมาเป็นเกมแผนที่ความคิด ปฏิบัติจริงและนิทาน ตามลำดับ ผลดังกล่าวข้างต้นย่อมสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนเก่งจะชอบการแข่งขัน ในขณะที่นักเรียนที่เรียนอ่อนจะชอบการช่วยเหลือกันทำงานจึงทำให้พวกเขาชอบกิจกรรมระดับสมองมากที่สุด แต่ถึงอย่างไรผลการวิจัยนี้ก็ยิ่งถือได้ว่ากิจกรรมเด่นที่นำมาเสริมทักษะทางการสอนได้ผลดีคือ เกม การระดมสมอง นิทาน การปฏิบัติจริง และแผนที่ความคิด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้วิจัยและครูอาจารย์ทุกระดับการศึกษาควรได้ทดลองนำกระบวนการสอน “สร้าง อนาคตร่วมกัน” นี้ไปใช้สอนในวิชาอื่น ๆ ด้วย
- 1.2 ผู้วิจัยควรได้นำผลการวิจัยนี้ ออกเผยแพร่ทั้งในรูปของบทความลงวารสาร บทความออกทางอินเทอร์เน็ต และจัดพิมพ์เป็นเอกสารรายงานการวิจัยฉบับย่อออกเผยแพร่ทั้ง ฉบับภาษาไทยและฉบับภาษาต่างประเทศ แล้วนำไปวางเผยแพร่ในแผงหนังสือทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ
- 1.3 ผู้วิจัยควรนำงานวิจัยนี้เสนอในเวทีการประชุมสัมมนาเพื่อเสนอผลการวิจัยใน สถาบันต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 1.4 ผู้วิจัยควรจัดอบรมการสอนด้วยกระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” ให้กับ ครูอาจารย์ในระดับการศึกษาต่าง ๆ โดยมุ่งให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจในขั้นตอนการสอนและการจัด กิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” ทั้ง 9 ขั้นตอน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ ผู้เข้าอบรมนำไปใช้ได้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

- 2.1 ควรทำวิจัยต่อ โดยนำกระบวนการสอนสร้างอนาคตร่วมกันนี้ไปทดลองสอนกับ วิชาอื่น ๆ
- 2.2 ทำวิจัยต่อโดยนำกระบวนการสอนสร้างอนาคตร่วมกันไปทดลองใช้กับนักเรียน ระดับประถมศึกษาที่เรียนแบบบูรณาการสหวิทยาการ เพื่อดูว่ากระบวนการสอนดังกล่าวใช้กับ เด็กเล็กแล้วได้ผลดีหรือไม่ และถ้าสอนแบบสหวิทยาการแล้วจะ ได้ผลเป็นอย่างไร